

1.3. МІЖКУЛЬТУРНА ОСВІТА ЯК ВИКЛИК ДЛЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Ірина ВЛАСЮК

З моменту проголошення незалежності в 1991 році, Україна пройшла складний шлях державотворення та стикнулася з рядом труднощів і викликів. Сучасні трагічні події, що відбуваються у нашій державі, наголошують на необхідності розв'язання нових завдань для того, щоб Україна могла визначити своє місце як повноправний член європейської спільноти. У контексті сучасних викликів особливо важливою стає проблема міжкультурної освіти. Формування міжнаціональної та міжкультурної компетентності стає критично важливим етапом у становленні гармонійного та взаємо розуміючого суспільства. Міжкультурна освіта виступає потужним інструментом для формування полікультурної компетентності сучасної людини, підготовки молодого покоління до плюралізму, демократії, толерантності та поваги до різних культур, що стає важливою складовою глобального суспільного прогресу.

В сучасному світі питання міжкультурної освіти займає центральне місце у вивченні освітянами та науковцями з усього світу. Українські дослідники, такі як Л. Горбунова, С. Дрожжина, І. Ковалинська, Я. Пасько, І. Родигіна, С. Сисоєва, І. Сікорська, І. Соколова, А. Солодка, О. Сухомлинська, В. Ткаченко та інші, активно вивчають цю тему, сприяючи формуванню інтегрованого підходу до вирішення завдань, які пов'язані з ефективністю взаємодії та розуміння між різними культурами в освітньому середовищі. Зарубіжні дослідники, зокрема Дж. Бенкс, К. Грант, Д. Голнік, Ф. Чінн, С. Н'єто, К. Слітер, Дж. Гей та інші, досліджують проблеми мультикультуралізму, розглядаючи його позитивні та негативні аспекти в сучасному освітньому процесі. Такий колективний підхід науковців, який охоплює аспекти міжкультурної освіти та важливі питання полікультурності,

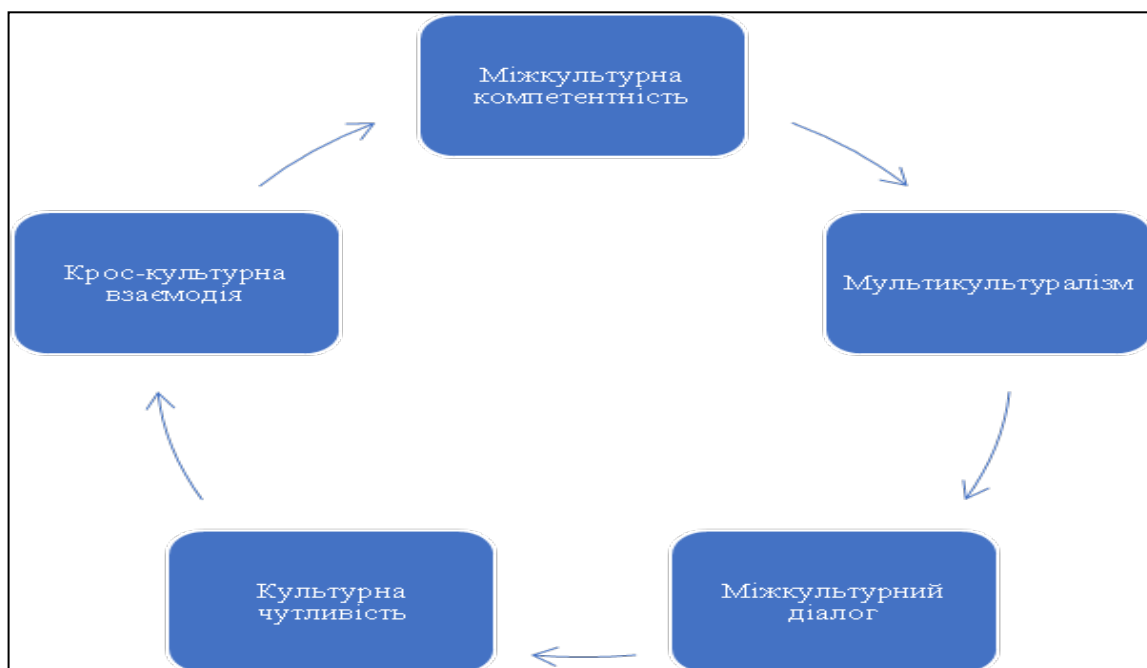
розширює розуміння впливу освіти на сучасне суспільство та підкреслює необхідність комплексних стратегій для досягнення взаєморозуміння та гармонії в різноманітних соціокультурних умовах.

Завдяки євроінтеграційним намірам української держави, співробітництво між навчальними закладами та зарубіжні стажування в галузі освіти отримали значний імпульс. Відзначено це у «Національній доктрині розвитку освіти», яка закріплює стратегічні підходи до вдосконалення освітнього простору. Зростаюча актуальність багатонаціонального поліетнічного середовища в українських закладах освіти визначається наявністю студентів та учнів різних національностей, які мають різноманітні культурно-ціннісні, ментально-когнітивні особливості. Це викликає значні проблеми, які можуть вплинути взаємини учасників навчально-виховного процесу. Тому міжкультурна освіта стає необхідним елементом сучасної системи освіти в Україні. Вона охоплює як дидактичні, так і виховні аспекти, розглядаючи взаємодію як ключовий момент формування студентами й учнями полікультурної компетенції. Міжкультурний діалог, що розгортається у процесі взаємодії учасників освітнього середовища, виявляється джерелом нових знань, досвіду та розуміння цінностей, традицій різних культур. Це надає їм можливість глибше пізнати власну культурну спадщину та отримати унікальний досвід співпраці.

Мета дослідження полягає в розкритті ключових аспектів впливу міжкультурної освіти на учнівську та студентську аудиторію в українських школах та вишах, зокрема формування полікультурної компетентності, розвитку толерантності та підтримки міжнаціонального взаєморозуміння.

Міжкультурна освіта є ключовим елементом розвитку сучасного суспільства, що визначається різноманіттям культур, їх взаємодією та необхідністю підтримки злагоди й миру. У цьому контексті, вона стає важливою складовою не лише освітнього процесу, але й соціокультурного прогресу загалом, адже сприяє розвитку відкритого суспільства, де різні культури

взаємодіють на основі рівності та поваги. Такий підхід до освіти допомагає виробити критичне мислення, розширити світогляд та підготувати індивіда до успішного функціонування у глобальному світі. Перш за все, необхідно розглянути теоретичний базис міжкультурної освіти, аналізуючи основні поняття та терміни, які є фундаментальними складовими цієї сфери (Див. Рис. 1).

Рис. 1. Фундаментальні складові міжкультурної освіти

Міжкультурна компетентність є складним концептом, який визначає здатність особистості ефективно функціонувати та взаємодіяти в міжкультурному оточенні. Вона включає розуміння та повагу до різних культур, навички міжкультурної комунікації, гнучкість у взаємодії з представниками інших культур, а також уміння пристосовуватися до різних культурних контекстів. Мультикультуралізм підкреслює важливість взаєморозуміння та співробітництва між різними культурами у суспільстві. Він визнає різноманіття та прагне створити інклюзивне середовище, де різні групи можуть спільно існувати та взаємодіяти, зберігаючи при цьому свою унікальність. Міжкультурний діалог є процесом взаємодії та обміну ідеями, що сприяє вирішенню конфліктів, підвищує

взаєморозуміння та формує спільні цінності. Міжкультурний діалог є ключовим елементом розвитку міжкультурної компетентності. Культурна чутливість визначається як властивість особистості, що передбачає уважне ставлення до характеристик культурних груп, глибоке розуміння їхніх традицій, вірувань та цінностей. Вона охоплює вміння враховувати культурні особливості у взаємодії та уникати стереотипів, упереджень. Кроскультурна взаємодія передбачає активну участь в обміні досвідом та знаннями між представниками різних культур. Цей процес сприяє взаємному збагаченню, розширенню горизонтів та розвитку культурної різноманітності.

В контексті розгляду теоретичних моделей міжкультурної освіти, особливу увагу приділимо концепції «третьої культури» Ю. Болтена та підходу до транскультурності В. Вельша. Німецький вчений Ю. Болтен визначає міжкультурне навчання як процес, що призводить до виникнення розбіжностей і зближень між рідною та іноземною культурами. Його ключова ідея полягає в тому, що в результаті цього процесу утворюється щось нове, що він називає «третьою культурою» або «міжкультурою». Ця «третя культура» характеризується новим способом усвідомлення власного існування, місця між рідною та іноземною мовами, що дозволяє оцінювати власні традиції та цінності очима іноземця, отримувати унікальний погляд на світ⁸⁷. Важливим кроком в розвитку міжкультурної педагогіки є перехід до транскультурної концепції, запропонованої німецьким філософом В. Вельшем. Цей підхід базується на культурно-філософських ідеях і дозволяє досліджувати культури, які постійно трансформуються та взаємодіють одна з одною⁸⁸. Концепція транскультурності визначається як подолання меж етнічних, професійних, мовних та інших

---

⁸⁷ Bolten J. Was heißt «Interkulturelle Kompetenz? Perspektiven für die internationale Personalentwicklung». In: Jutta Berninghausen/ Vera Künzer (Hg.) : Wirtschaft als interkulturelle Herausforderung. Frankfurt a. M. : Iko, 2007b. 155 p.

⁸⁸ Welsch W. Was ist eigentlich Transkulturalität? In : Darowska & Lüttenberg & Machold, 2010. pp. 39–66.

ідентичностей у ситуаціях невизначеності та сумнівів. Згідно із розумінням Р. Слінбаха, транскультурність є культурним експериментуванням, готовністю кожного індивіда вийти за межі успадкованої ідентичності та вивчати життя людей у різних умовах ⁸⁹.

Модель міжкультурної комунікативної компетентності, розроблена М. Байрамом, розглядається як інший важливий підхід у міжкультурному навчанні⁹⁰. Ця модель визначає «транскультурну компетентність» як готовність випробувувати нові способи мислення, дії та взаємодії в рамках інших культур. Також вона включає здатність засвоювати релігію, літературу, образотворче мистецтво іншої культури для креативних ідей і уявлень, які можуть збагатити власні віру, характер і стиль життя. Ця модель також визначає важливі аспекти комунікації, такі як усне спілкування, використання невербальної та письмової комунікації. Такий підхід підкреслює необхідність розвитку студентів як творчих особистостей, здатних до активної участі в глобальному культурному просторі. Модель міжкультурної сенситивності Мільтона Беннета є іншою значущою парадигмою в міжкультурному навчанні. Вона враховує різноманітні етапи адаптації до іншої культури, починаючи від етапу «заперечення існування культурної різниці» до етапу «адаптації та інтеграції»⁹¹. Ця модель спрямована на розвиток у студентів міжкультурних навичок та вмінь, сприяючи формуванню глибокого розуміння та поваги до культурної різноманітності. Інтегрована модель транскультурної компетентності Детлефа Рейманна об'єднує різні аспекти міжкультурного навчання, враховуючи не лише комунікативні навички, але і соціокультурний контекст. Ця модель наголошує на важливості розвитку у

---

⁸⁹ Slimbach R. The Transcultural Journey, Essays, Asuza Pacific University, Frontiers : the Interdisciplinary Journal of Study Abroad. 2005, Fall, pp. 205–230.

⁹⁰ Горбунова Л. Транскультурна освітня стратегія в контексті викликів глобалізації. *Філософія освіти*. 2014. № 1(14). С. 158–198.

⁹¹ Bennett M.J. Becoming interculturally renati. In J. Wurzel (Ed.), *Toward multiculturalism : A reader in multicultural education* (2nd ed.), Newton, MA : Intercultural Resource Corporation. 2004. pp. 62–77.

студентів глибокого розуміння та взаємодії з різними аспектами культурної сфери⁹².

Усі ці моделі міжкультурного навчання слугують цінним інструментарієм для вчителів та педагогів, які бажають розвивати транскультурну компетентність учнів та студентів. Застосування цих моделей у педагогічному процесі сприяє формуванню учнівської готовності випробовувати нові способи мислення, дії та взаємодії в рамках інших культур, що є важливим елементом розвитку в умовах глобалізації та культурного розмаїття. Наприклад, модель міжкультурної комунікативної компетентності М. Байрама, запропонована в 1997 році, є важливим внеском у розуміння міжкультурної освіти. Вчений об'єднав компетентності на когнітивному, афективному, вольовому та етичному рівнях, чітко розмежовуючи для міжкультурної компетенції іншомовні комунікативні, соціолінгвістичні та дискурсивні навички. Центральним аспектом цієї моделі є компетентність і відповідальні дії в контексті міжкультурної взаємодії. Важливим є інтегрований підхід до розуміння місць і форми навчання, включаючи аудиторію, самостійну роботу, що допомагає студентам виходити за межі традиційного опанування знань. Інтегрована модель транскультурної компетентності Д. Рейманна пропонує багаторівневий підхід, що враховує неперервність країнознавства, міжкультурного та транскультурного навчання. Вона інтегрує компоненти інших моделей, відзначаючи важливість соціокультурного орієнтованого навчання.

Деякі країни вже успішно інтегрують міжкультурні аспекти у свої освітні системи. Наприклад, такі скандинавські країни, як Данія та Швеція, приділяють особливу увагу взаєморозумінню різних культур та мов. Однією з ключових особливостей є впровадження міжкультурних програм на різних етапах освіти, починаючи від початкової школи. Швейцарія поставила собі завдання

---

⁹² Reimann D. Transkulturelle kommunikative Kompetenz im Unterricht der romanischen Sprachen", in : Reimann 2014a. pp. 11–95.

пристосувати освітню систему до потреб іноземних дітей, які мешкають у країні. У франкомовній частині країни міжкультурна освіта виявилася пріоритетною порівняно з полікультурною. З 70-х до 90-х років ХХ століття, міжкультурні підходи, відомі також як «міжкультурна педагогіка», здобули значний розгляд і стали обов'язковим елементом освітніх програм. На той час важливою метою міжкультурної освіти у Швейцарії було забезпечення доступу всім іноземним дітям до навчання у школі. Зусилля педагогів та громадських активістів спрямовувалися на подолання юридичних та соціальних перешкод для навчання дітей, які були у складних правових обставинах. Спеціальні класи для прискореного вивчення французької мови створювалися з метою інтеграції цих дітей у звичайні класи відповідно до віку. У той час були виявлені і певні суперечності в освітній практиці, зокрема, відокремлення студентів-мігрантів від загальної маси учнів, що часом ускладнювало їх соціальну і культурну інтеграцію. Сьогодні основними викликами у міжкультурній освіті є розширення культурного розмаїття та боротьба з расизмом.

Традиційно французька система освіти спрямовувалася на асиміляцію та універсалізацію. Ця стратегія мала сприяти утвердженню рівних прав усіх громадян на освіту з метою соціальної згуртованості та формування єдиної нації. Система освіти визначалася як національна, світська і індивідуалізована. Однак з 70-х років минулого століття, з припливом іноземних студентів з різних регіонів, традиційна політика асиміляції зазнавала суттєвих змін. Нові форми міжкультурної освіти, такі як класи інтеграції та адаптації, були запроваджені для ефективнішого навчання студентів, чий культурні та мовні особливості відрізняються від домінуючих у школах. Також створювалися програми, спрямовані на глибше включення різних культур у навчальний процес, що сприяє продуктивній взаємодії, розумінню серед студентів та педагогічного колективу. Важливим кроком в розвитку міжкультурної освіти стало офіційне узаконення стратегії вивчення мови та культури походження громадян (ELCO) в 1975 році. Це

сприяло визнанню мови та культури походження іноземного студента як ефективного засобу для полегшення його інтеграції. Сучасні підходи включають формальні та внутрішні аспекти міжкультурної освіти. Офіційно визначені три типи міжкультурної освіти, які включають прийом іноземних дітей, вивчення мови та культури походження, а також європеїзацію школи⁹³.

Про розгляд міжкультурної освіти в Іспанії, слід звернути увагу на те, що останні два десятиліття призвели до значного припливу мігрантів з Африки та Південної Америки. Це створило нові виклики для системи освіти, але варто відзначити, що культурне розмаїття в Іспанії не є новим явищем, оскільки вже раніше існувала числена ромська громада, регіональні мови та культури. Тому школа намагається конструктивно вирішувати проблеми відмінностей шляхом розробки полікультурних підходів. Метою міжкультурної освіти в Іспанії є виявлення спільних і відмінних рис між представниками різних національностей. Важливо підкреслити, що це не претендує на роль альтернативи національній кастильській культурі. Зусилля спрямовані на розуміння та повагу до культурної різноманітності серед учнів та студентів. Сучасна міжкультурна освіта в Іспанії визнається як пріоритетна, базуючись на гуманістичних принципах толерантності, прийняття та співіснування у багатокультурному суспільстві.

Україна, будучи поліетнічною, поліконфесійною, багатомовною та полікультурною країною, зазнає труднощів у реалізації мультикультурних проєктів в контексті глобальних трансформацій. Зараз у країні, де співіснує понад 130 націй та народностей, виникають проблеми, пов'язані з розмаїттям культурних традицій, національної самобутності та релігійної різноманітності. Різноманіття ідентичностей, таких як національна, професійна, гендерна, релігійна та регіональна, часто взаємодіють між собою, створюючи складні

---

⁹³ Deardorff D. K. Assessing Intercultural Competence. Assessing Complex General Education Student Learning outcome. 2011. No. 149. pp. 65–79.

конфігурації, що вимагають ретельної уваги та виваженого підходу у формуванні освітньої політики ⁹⁴.

Національна ідентичність в Україні конкурує з іншими формами ідентичності, що може викликати суперечки та конфлікти в суспільстві. Проте, несвідомість суспільства стосовно полікультурної політики та недостатня готовність до реалізації мультикультурних моделей стають значущими перешкодами для подальшого розвитку. Недолік чіткої концепції полікультурної освіти та відсутність узгоджених стратегій управління культурним різноманіттям ускладнюють створення транскультурного простору. Значна частина політичного та культурного дискурсу зосереджена на державотворчих аспектах, іноді відставляючи на задній план питання міжкультурної взаємодії та розвитку культурного плюралізму. Важливими факторами є нестача ресурсів, відсутність належних умов для навчання та необхідність підвищення компетентності педагогів.

Для подолання цих проблем та забезпечення сталого розвитку міжкультурної освіти в Україні, необхідно впровадження чіткої концепції полікультурної освіти, яка б враховувала не лише етнічну, а й інші форми ідентичності. Важливо створити механізми для ефективної міжкультурної взаємодії, сприяти розвитку культурного різноманіття та підтримувати транскультурні простори спілкування.

Демократична політика, яка підтримує взаємодію різних соціокультурних груп, має стати основою для реалізації мультикультурних стратегій. Важливо, щоб держава сприяла міжкультурному діалогу та забезпечувала рівні можливості для усіх груп населення. Зокрема, міжкультурна освіта повинна стати не тільки інструментом вивчення культурних традицій, але й майданчиком для розвитку критичного мислення та толерантності.

---

⁹⁴ Асаєва В. В. Філософія сучасної полікультурної, мультилінгвальної освіти. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text116122.html>

Ми всі стаємо свідками того, як національні кордони втрачають свою значущість, а глобальний вимір стає невід'ємною частиною нашого щоденного життя. Міжкультурна толерантність, як активна позиція, вимагає від нас балансу між гордістю за власну культуру та повагою до інших. Важливо розуміти та приймати відмінності, адаптуватися до нового та бути відкритими до спілкування. Глобалізація вносить важливі зміни у сферу вищої освіти. Університетська місія, яка колись визначалася національним контекстом, зараз переживає кризу ідентичності. Світ стає транснаціональним і закладам освіти доводиться шукати нові орієнтири. Міжкультурна освіта вирішує конфлікти, що виникають зі стиком різних культур, допомагає перебороти стереотипи та формує толерантність через розуміння та повагу до відмінностей. У сучасному світі, де ми є громадянами глобального суспільства, міжкультурна компетентність стає ключовою якістю для кожного із нас та передбачає не лише толерантність до інших груп, але й збереження власної ідентичності. Освіта, яка сприяє формуванню цієї якості, має стати пріоритетом в освітньому середовищі, допомагаючи студентам і учням адаптуватися до глобального середовища та розвивати навички взаємодії в різноманітних культурних контекстах ⁹⁵.

Варто наголосити на важливості виховання міжкультурної толерантності в освітньому процесі початкової школи. Саме в цьому віці діти особливо чутливі до формування цінностей та моральних якостей. Розбудова емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей та аналіз власних вчинків стають ключовими етапами у вихованні міжкультурної толерантності ⁹⁶. Мовно-літературна освіта не лише сприяє вільному володінню державною мовою, але й розвиває творчі здібності, формує позитивне ставлення до представників інших національних культур та їхніх традицій. Уроки української мови та літературного

---

⁹⁵ Мережа громадянської освіти в Україні. URL: <http://cen.iatp.org.ua/index.html>

⁹⁶ Свиридчук Т.В., Ведищева О.В., Данилюк Т.Ю., *Програма спецкурсу для учнів 11 класу «Міжкультурна освіта школярів»*, Луцьк 2013.

читання розширюють світогляд учнів, надаючи можливість ознайомитися з культурою України та інших країн. Враховуючи принципи концепції Нової української школи, освітні програми і підручники створюють можливості для міжкультурного діалогу та вивчення культурного різноманіття

Крім формування толерантності міжкультурна освіта має за мету формування свідомості про рівноправність всіх культур, сприяє відмові від культурної зверхності на користь міжкультурного діалогу та переборенню стереотипного мислення. Однією з головних задач міжкультурної освіти є підготовка учнів та студентів до іншомовного спілкування. Це вимагає переходу від теоретичних знань до практичних міжнародних проєктів, вивчення іноземних мов, зарубіжної літератури, країнознавства та інших аспектів, що сприяють глибокому розумінню та взаємодії між культурами.

Однією з ключових складових ефективної міжкультурної освіти в Україні є національна стратегія освіти, що передбачає впровадження спеціальних курсів та програм, спрямованих на розширення культурного розуміння та толерантності. У сучасному освітньому контексті України, євроінтеграційний вимір яскраво проявляється не лише в соціальній, а й в освітній сфері, особливо в просторі вищої освіти. Реформи, які вже впроваджені в систему вищої освіти України, включаючи відповідність Болонському процесу, створення Національного агентства забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), та інші позитивні зміни, визначають новий рушійний потенціал, пов'язаний із включенням України до світової освітньої спільноти.

Вступ України в європейський простір вищої освіти передбачає не тільки реформування внутрішньої системи вищої освіти, але і балансування між збереженням культурної різноманітності національної освітньої системи та підвищенням міжнародної співпраці, мобільності, конкурентоспроможності вишів та працевлаштуванням. Це вимагає не лише змін у вимогах до навчання та

виховання, але й у виробничих, культурних та поведінкових патернах, оскільки саме освіта формує систему цінностей, що визначає мислення людей.

Болонський процес, ініційований у 1999 році Болонською декларацією, визначає ключові принципи реформ у вищій освіті для країн-учасниць. Заснований на академічній свободі, інституційній автономії та участі студентів і викладачів у управлінні вищою освітою, він сприяє розвитку соціального виміру вищої освіти та сприяє якості, економічній привабливості, академічній мобільності, працевлаштуванню, навчанню впродовж життя та соціальній згуртованості. Створення Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) у 2010 році підкреслило важливість розвитку вищої освіти, що ґрунтується на академічній свободі та інституційній автономії. ЄПВО сприяє культурній різноманітності та відкритому співробітництву з вищою освітою в інших частинах світу⁹⁷.

Впровадження європейських стандартів у вищу освіту в Україні вимагає не лише технічної адаптації, а й акцентуації міжкультурної освіти. Це відкриває нові горизонти співпраці, сприяє розвитку культурного різноманіття та створює умови для успішної інтеграції України в глобальний освітній простір. Освітні заклади, які активно співпрацюють з університетами інших країн у рамках міжнародних обмінів, стають платформою для глибокого занурення студентів у інші культури. Наприклад, проекти, реалізовані в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, такі як «Підготовка педагогів і освітніх менеджерів до роботи з гетерогенними групами і організаціями» та «Розвиток соціальної згуртованості в освіті та урядуванні: Європейські Студії», які були успішно впроваджені, вказують на важливість вивчення культурного різноманіття та його впливу на соціокультурні процеси. Проект «Розвиток соціальної згуртованості в освіті та урядуванні: Європейські Студії» особливо акцентує на соціокультурних

---

⁹⁷ *Міжкультурна освіта. Порадник для вчителя*, пер. О. Стиславська, Варшава 2004, 176 с

аспектах згуртованості. Це відображає важливість вивчення впливу гетерогенності, інклюзії та різноманіття, зокрема культурного різноманіття, на освітнє середовище. Такий підхід визначає основний тренд цих досліджень – аналіз соціокультурних аспектів згуртованості та цінність соціокультурного різноманіття.

Однією з ключових тем у проведенні досліджень стала стратегія розвитку соціальної згуртованості українського суспільства. Це вивчення включає соціокультурні та освітні виміри, враховуючи актуальні питання сучасності. Науково-дослідна тема «Стратегії розвитку соціальної згуртованості українського суспільства: соціокультурний та освітній виміри» стала важливим етапом в розвитку вивчення соціальної згуртованості. Ці дослідження, проведені в НПУ імені М. П. Драгоманова, підкреслюють важливість обговорення соціокультурних аспектів у сфері освіти та розвиток міжкультурної компетентності як ключового фактора для подолання етноцентризму та сприяння етнорелятивізму. Такий підхід допомагає вирішувати сучасні завдання у плані глобалізації та культурного взаєморозуміння, роблячи освіту осередком розвитку соціокультурної гармонії та взаємоповаги.

Впровадження полікультурного діалогу та підтримка міжкультурного розвитку знаходять своє втілення в реалізації Міжнародної літньої школи, яка відбулася в Мелітополі з 5 по 9 липня 2021 року. Захід отримав назву «Принципи та цінності ЄС: різноманіття та інклюзія в освіті для сталого розвитку». Літня школа проходила на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та була реалізована в рамках Проєкту Європейського Союзу Еразмус+ «Європейські цінності різноманіття та інклюзії для сталого розвитку». Захід був організований у співпраці з Кафедрою Жана Монне «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій» та отримав підтримку Національного Еразмус+ офісу в Україні. Програма літньої школи містила кращі європейські стратегії та практики розвитку освітніх та інших

спільнот. Протягом п'яти днів учасники займалися дослідженням сучасних викликів у сфері освіти, вивчали практики взаємодії громад та університетів, а також спробували застосувати європейські стратегії для розвитку власних освітніх спільнот.

Одним із важливих напрямків літньої школи було дослідження ефективних ціннісно-орієнтованих теорій та практик міжкультурного діалогу. Проект «Ми проти епохи глобального мовчання», представлений спільними зусиллями громади та університету, став прикладом взаємодії в культурно-освітньому просторі. Інші заходи, такі як лекторій «Практики різноманіття та інклюзії в освітній системі Індії», дозволили розглянути інші аспекти міжкультурного діалогу. Важливим внеском у розвиток культурного різноманіття був міжміський проект співпраці «Впровадження та залучення культурного різноманіття на глобальному рівні», який був реалізований містами-партнерами Мелітополем (Україна) та Балларатом (Австралія). Цей проект отримав підтримку Програми «Інтеркультурні Міста» Ради Європи.

Наголошуючи на важливості міжкультурної компетентності, як ключового фактора для взаєморозуміння у глобалізованому світі, заходи літньої школи та інші освітні стратегії спрямовані на те, щоб надати учасникам необхідні знання та навички для ефективного спілкування з представниками різних культур та розвитку інтеркультурної компетентності. Це особливо актуально в умовах зростаючого культурного різноманіття, міжнародної мобільності та співпраці між національними освітніми системами. Спільні зусилля університету, громади та міста сприяли створенню інтеркультурного середовища, в якому різноманіття вважається силою та ресурсом для сталого розвитку. Реалізація подібних ініціатив може слугувати прикладом для інших вищих навчальних закладів та громад, які прагнуть зміцнювати свою інтеркультурну обізнаність та сприяти розвитку культурного різноманіття в освітньому просторі.

Освіта в Європейському Союзі (ЄС) визнана як один із пріоритетів у процесі будівництва єдиної, згуртованої, цифрової, зеленої та стійкої європейської спільноти. Проте, напочатку функціонування ЄС, співробітництво держав-засновниць було спрямоване в основному на професійну підготовку кадрів для розвитку національних економік та створення єдиного ринку праці. Згодом, у 1992 році, в Угоді про Європейський Союз, освіту визнано сферою інтересів ЄС, але ініціативи отримали рекомендаційний характер, заснований на принципі субсидіарності. Субсидіарність передбачала, що ЄС має право підтримувати або доповнювати окремі аспекти освітніх політик держав-членів у разі, якщо ці аспекти не можуть бути повністю реалізовані національним рівнем.

У Лісабонській стратегії 2000 року принцип субсидіарності було замінено відкритим методом координації, який вважався «м'яким» правом. Цей метод надавав ЄС можливість впливати на національні політики шляхом встановлення спільних цілей та термінів їх досягнення. Згодом, у 2003 році, були визначені кілька ключових показників, які спрямовувалися на вимірювання прогресу на рівні ЄС. Серед них — зменшення частки ранніх випускників школи, збільшення кількості випускників у галузі математики та техніки, підвищення рівня завершення повної середньої освіти, поліпшення базових навичок та збільшення рівня участі у навчанні впродовж життя ⁹⁸.

Європейський Союз розвиває свою освітню політику в рамках стратегічних цілей, орієнтирів та ключових показників, спрямованих на підвищення якості та ефективності освітніх систем, забезпечення доступу до освіти для всіх і розвиток освіти впродовж життя. Спільні цілі та стратегії надають можливість державам-членам спільно працювати над поліпшенням освітніх стандартів та підготовки конкурентоспроможних фахівців.

---

⁹⁸ *Міжкультурне навчання*, Рада Європи та Європейська Комісія, Страсбург 2000, польське видання – Фонд Розвитку Системи Освіти, Варшава.

Рамкова програма європейського співробітництва у галузі освіти і навчання «Освіта і навчання 2020» (ET 2020), визначивши чотири стратегічні цілі, встановила основу для подальших заходів. Перша ціль полягає у перетворенні освіти на невід’ємну частину життя та сприянні мобільності освітян. Друга ціль передбачає підвищення якості та ефективності освіти і навчання за допомогою розробки стратегій покращення якості та адаптації освітніх систем до сучасних вимог. Третя ціль спрямована на сприяння рівності, соціальну злагоду через підтримку рівних можливостей у сфері освіти та розвиток громадянської свідомості. Четверта ціль ставить перед собою завдання інтенсифікації творчості та інновацій на всіх рівнях освіти, включаючи розвиток креативності, підтримку інновацій та підприємництва. Орієнтири для досягнення включають участь дорослого населення у різних формах навчання, зниження рівня неуспішності серед учнів та збільшення кількості людей із вищою освітою.

З новою стратегічною рамкою «Європейський освітній простір та за його межами (2021–2030)» (ET 2030), намічено оновлене бачення подальшого розвитку освітнього сектора в Європейському Союзі. Головною метою ET 2030 є побудова та розвиток Європейського освітнього простору до 2025 року з такими ключовими напрямками, як модернізація академічної мобільності, усунення перешкод для визнання кваліфікацій, актуалізація навчальних програм, збільшення годин для вивчення іноземної мови, створення європейських університетів світового рівня, покращення освіти в цифрову еру, збереження культурної спадщини та виховання почуття європейської ідентичності і культури.

У Стратегічній рамці для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання на 2021–2030 роки визначено ключові аспекти розвитку Європейського освітнього простору. Основні пріоритети цього стратегічного документа націлені на забезпечення учням можливості продовжувати навчання на різних етапах життя та під час пошуку роботи в ЄС. Також відзначено, що держави-члени та зацікавлені сторони повинні співпрацювати для забезпечення високоякісної,

інноваційної та інклюзивної освіти і навчання. Рух до Європейського освітнього простору до 2025 року має за мету підтримку розвитку систем освіти в державах-членах. Головні цілі включають особистісний, соціальний і професійний розвиток громадян, а також сприяння демократичним цінностям, рівності, соціальній згуртованості, активній громадянській позиції та міжкультурному діалогу. Також відзначається підтримка стійкого економічного процвітання, зеленого і цифрового переходу, а також створення високоякісних можливостей працевлаштування ⁹⁹.

Сучасний український заклад освіти в цьому контексті має сприяти розвитку демократичної культури та формуванню політико-правових, соціально-економічних знань. У державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття» визначено, що існуюча система освіти в Україні не задовольняє сучасні потреби. Програма визначає невідповідність освіти вимогам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням людства. Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» та «Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті» передбачено шляхи реформування освітньої галузі. Ці реформи спрямовані на досягнення якісно нових стандартів викладання основних предметів, зокрема іноземних мов (Див. Рис. 2).

---

⁹⁹ Представництво Європейської Комісії в Україні. URL: http://www.delukr.ec.europa.eu/home_ukr.html

Рис. 2. Основні аспекти реформ в освітній галузі

Іноземна мова в сучасній освіті стала однією з пріоритетних галузей не тільки в Україні, але й у всьому європейському контексті. Концепція нової Європи, що не має кордонів та розширює сфери міжнаціонального співробітництва, вимагає акцентуації уваги на навчанні іноземних мов. Їх знання відкриває шлях до європейської інтеграції та є необхідним засобом забезпечення демократичної стабільності. Основні аспекти сучасної мовної політики в Європі визначені в Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи щодо сучасних мов. Тут відзначено, що знання іноземної мови, навіть на елементарному рівні, відкриває можливості для особистої мобільності, працевлаштування, освіти та широкого доступу до інформації¹⁰⁰.

Україна, аналогічно до Європи, перебуває на шляху формування нової моделі співіснування людей різних національностей, культур та релігій. Досвід мігрантів зі Сходу у Західних країнах переконливо підтверджує, наскільки складним є процес адаптації до нових умов життя. Школа в Україні стоїть перед завданням ознайомлення учнів з основними етапами двосторонніх відносин

---

¹⁰⁰ Муц Л. Ф. Дискурсна методологія досліджень міжкультурної комунікації. *Держава та регіони. Сер. Соціальні комунікації*. 2015. № 3 (23). С. 17–20.

Україна — Євросоюз, сприяючи становленню активної позиції молоді щодо реалізації ідеалів і цінностей, розвитку демократичного суспільства у світі, Європі та Україні. Освіта визначається як основний шлях до досягнення життєвих цілей для формування соціально-політичних, міжкультурних, інформаційних, комунікативних та інших компетентностей. Важливо зазначити, що освіта впливає на формування молоді в різних аспектах, сприяючи їхньому розвитку як особистостей та активних громадян. Це стає основою для розбудови та підтримки демократичного суспільства, сприяє розумінню різноманітності культур та розвитку толерантності у сучасному світі ¹⁰¹.

Ще однією важливою складовою освіти є вивчення соціально-економічних аспектів організації економічного життя в європейському суспільстві. Це включає розуміння ринкових відносин, їхніх особливостей в Європі та відповідності їхніх аналогів в Україні. Окрім цього, знання фінансових систем європейських країн та інтеграційних процесів на європейському ринку є важливими для того, щоб ефективно діяти в умовах вільного ринку та розуміти особливості співпраці в міжнародних організаціях і колективах.

Сучасний світ вимагає від освіти акцентувати увагу на формуванні полікультурної компетентності, що є ключовою якістю сучасної особистості. Однією з основних засад полікультурної освіти є виховання демократичного світогляду, що дозволяє освіченій людині усвідомлювати свою належність до українського народу та сучасної світової цивілізації. Закладені в освітніх документах принципи полікультурної освіти, такі як гуманізм, толерантність, культурний плюралізм, стають орієнтирами для формування особистості, готової до життя і праці в міжкультурному просторі.

---

¹⁰¹ Данишенко О. С. Поняття набуття міжкультурної компетентності: американський підхід. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №24. С. 148–153.

У науковій літературі термін «полікультурність» має різноманітні визначення. Дослідники вказують на різні аспекти цього поняття, такі як взаємозв'язок культур, міжособистісні відносини, культурний менталітет, індивідуальний розвиток особистості та інше. Зокрема, Д. Голлнік і Ф. Чінн розглядають полікультурну освіту як стратегію, де культурний менталітет учнів вважається позитивним і ключовим для організації процесу навчання¹⁰².

Важливим елементом полікультурної компетентності є усвідомлення полікультурності суспільства та участь у міжкультурній взаємодії з гуманістичних позицій. Національна ідентичність, сприйняття культурного різноманіття як основи культурного прогресу, культурна рефлексія та самооцінка є ключовими характеристиками полікультурної особистості. Одним із ключових аспектів формування полікультурної компетентності в студентів і учнів є робота з іншомовними текстами. Вона не лише сприяє розвитку мовних навичок, але й розкриває культурні особливості, що відображаються у мовленні. Студенти і учнів повинні не тільки читати тексти, а й вивчати їхню семантико-прагматичну інформативність, виявляти національну специфіку та розуміти культурний контекст.

Вивчення іноземних мов стає іншою необхідністю в умовах постійного розвитку міжнародної співпраці. Іноземна мова стає важливим засобом всебічного розвитку особистості, впливаючи на інтелектуальну, емоційну та мотиваційну сферу. Крім того, вона сприяє формуванню комунікативної полікультурної компетентності, розвиваючи здатність до ефективної взаємодії в полікультурному середовищі. Мотивація до вивчення іноземної мови може бути обумовлена різноманітними факторами, які стають ключовими для студентів та учнів. По-перше, можливість отримання якісної освіти за кордоном відкриває

---

¹⁰² Котенко О. В. Розвиток полікультурної компетентності вчителів світової літератури в системі післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». ДВНЗ «Унт менеджменту освіти» НАПН України. К., 2011.

нові перспективи та можливості для професійного та особистісного розвитку. Знання іноземної мови стає необхідністю для ефективного засвоєння навчального матеріалу, спілкування з викладачами та товаришами. Другий фактор полягає у розширенні можливостей у сфері кар'єри. Знання іноземної мови відкриває двері до більш широкого кола робочих можливостей, сприяє успішній комунікації в міжнародних командних проєктах та робить професійний ріст більш швидким. Третій аспект — культурне збагачення та розширення світогляду. Вивчення іноземної мови дозволяє краще розуміти та оцінювати інші культури, розвиває міжкультурну компетентність та поглиблює знання про світ.

Четвертий чинник стосується особистісного росту та розвитку. Знання іноземної мови розширює кругозір, надає можливість самовдосконалення та розвитку нових навичок, що впливає на загальний інтелектуальний рівень особистості. Нарешті, вивчення іноземної мови відкриває можливості для подорожей та туризму, забезпечуючи здатність ефективно спілкуватися та насолоджуватися культурою країн ¹⁰³.

Міжкультурна освіта в сучасній українській системі навчання виступає важливим викликом, вимагаючи від учителів та педагогів не лише поширення інформації, але й формування в учнів поваги та розуміння різноманітності культур. Сучасний урок має бути не лише інформативним, але і спрямованим на розвиток культурної компетентності та взаєморозуміння. Учителі в сучасних умовах повинні бути творчими особистостями, здатними не лише до орієнтації в обсязі різноманітної інформації, але і до творчого переосмислення та використання її в навчанні. Необхідно наголосити на тому, що саме вони відіграють ключову роль у формуванні міжкультурної освіти, яка спрямована на розширення культурного розуміння та толерантності серед учнів та студентів.

---

¹⁰³ Костюк С. С. Розвиток компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців на основному етапі навчання української мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ, 2018. 292 с.

Одним з головних завдань є прищеплення пошани та поваги до внутрішніх етнічних, національних та расових відмінностей, розкриття різниці у баченні світу та культурних концепцій.

Вчителю слід спиратися на знання, орієнтуючись на європейський контекст, історію, географію, українську та зарубіжну літературу, іноземні мови, історію світової культури тощо:

1. Знання про загальнолюдські, національні цінності та права людини: Це включає усвідомлення найвищої цінності загальнолюдських та національних цінностей, поняття про права людини.

2. Знання про європейські ідеали, свободу та права: Філософські знання про європейські ідеали, свободу та права допомагають сформувати вміння визначати ціннісні орієнтації та громадянську позицію.

3. Знання про сучасну Європу: Розуміння історії, географії, національних та світових культур, релігійних та мовних особливостей Європи допомагає усвідомити полікультурність Європи та місце української культури в контексті європейської.

4. Політико-правові знання: Розуміння понять, таких як демократія, тоталітаризм, політичні устрої європейських країн, європейське суспільство, роль права у ньому та міжнародні європейські організації¹⁰⁴.

У процесі виховання, вчителі повинні спрямовувати увагу на формування міжкультурної толерантності, використовуючи позитивні спільні риси, емоції та прояви поведінки, які сприяють взаєморозумінню. Важливо враховувати, що у багатьох учнів і вчителів існують подібні уявлення про світ, спільні почуття та переживання. Виховання через міжкультурну освіту допомагає учням розвивати життєву позицію, яка ґрунтується на емпатії та розумінні відмінностей. Вчителі мають створити навчально-виховний процес таким чином, щоб учні,

---

¹⁰⁴ Бакум З. П., Пальчикова О. О., Костюк С. С. Навчання іноземних мов: крос-культурний підхід. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2019. 288 с.

ознайомлюючись з різними культурами, не втрачали свого власного мікросвіту, а, навпаки, розширювали його через позитивний досвід взаємодії.

Учитель повинен дотримуватися певних принципів у процесі організації міжкультурної освіти. Зокрема, важливо будувати виховну взаємодію на принципах рівноправності, розуміти індивідуальні параметри розвитку учнів, створювати атмосферу повного взаєморозуміння та психічного контакту. Також вчителі повинні бути відкритими до різних думок та поглядів, сприяти рефлексії та вільній дискусії, яка дозволяє виражати власну точку зору. Щоб допомогти вчителям у формуванні необхідних компетенцій, в Україні розроблено низку навчальних посібників, які включають теоретичний матеріал та кращий досвід зарубіжних науковців та педагогів. Наприклад, програма факультативу «Міжкультурна освіта в школі» для учнів 7–9 класів отримала позитивні відгуки та підкреслює важливість розвитку міжкультурної свідомості вже на етапі шкільного навчання.

Впровадження інноваційних методик міжкультурної освіти в Україні стає стратегічним напрямком, який спрямований на формування толерантного та культурно освіченого покоління. Однією з ключових інноваційних методик є використання технологій в навчальному процесі. Впровадження віртуальних екскурсій, відеолекцій та інтерактивних платформ дозволяє учням зануритися в атмосферу різних культур безпосередньо в класі (Див. Таб. 1). Це створює унікальну можливість для діалогу та обміну думками між учнями з різних куточків країни та світу.

Таблиця 1

Інтерактивні платформи про різні культури та світову спадщину

Назва	Опис
Google Arts & Culture	Платформа, яка дозволяє вивчати та досліджувати величезну кількість художніх творів, музеїв та історичних

	об'єктів з усього світу. Забезпечує віртуальні тури, високоякісні зображення та інтерактивні виставки.
Cultural Institute by Google	Ще один проєкт від Google, який дозволяє користувачам вивчати культурну спадщину, включаючи мистецтво, архітектуру та історію. Містить велику кількість віртуальних екскурсій та ресурсів для освіти.
National Geographic Education	National Geographic пропонує низку освітніх ресурсів, включаючи віртуальні експедиції, фотографії та інтерактивні завдання, щоб допомогти учням досліджувати культури та географію.
Metropolitan Museum of Art - MetKids	Ця інтерактивна платформа створена Metropolitan Museum of Art надає можливість вивчати світове мистецтво через гру та інтерактив.
iCivics	Освітня платформа, розроблена колишньою першою леді США Сандра Дей О'Коннор, що надає ігри та уроки з громадянського виховання та різних аспектів культури.
World Wonders Project by Google	Проєкт, який дозволяє вивчати світові чудеса, архітектурні пам'ятки та історичні об'єкти з використанням віртуальних технологій.

Ігрові методики також виявляються ефективним засобом міжкультурної освіти. Рольові ігри, симуляції та міжкультурні проєкти допомагають учням та студентам легше сприймати та розуміти різницю в культурних особливостях. Вони стають майданчиком для розвитку комунікативних навичок та вмінь працювати у міжкультурному середовищі. Однією з таких ігор є «Cultural Exchange Simulation», де учні відтворюють ролі представників різних культур. Це сприяє взаєморозумінню та розвитку міжкультурної толерантності, формуючи в

учасників вміння працювати в різноманітних соціокультурних середовищах. «Diplomacy Challenge» дозволяє студентам відчувати себе дипломатами, вирішуючи міжнародні конфлікти та розробляючи стратегії співпраці. Ця гра розвиває навички міжнародних відносин та вчить досягнення глобального співробітництва.

Серед симуляцій виділяємо «Global Trade Simulator», яка дозволяє учням досліджувати вплив міжнародної торгівлі на економіку країн. Учасники вивчають економічні стратегії та культурні аспекти, які впливають на бізнес. «Cultural Heritage Preservation Simulation» залучає учнів у процес збереження культурної спадщини. Учасники приймають рішення з охорони та відновлення історичних об'єктів, навчаючись цінувати та дбати про свою культурну спадщину. Міжкультурні проекти, такі як «Bridging Cultures Through Art», створюють можливість для учнів спільно творити художні твори, об'єднуючи різні традиції через мистецтво. «Culinary Exchange Program» розвиває розуміння культур через кулінарію, дозволяючи учням обмінюватися стравами та вивчати кулінарні традиції. Ці інноваційні методи вивчення ставлять за мету не лише надання теоретичних знань, а й активну взаємодію та дослідження міжкультурних аспектів через практичні дії та спілкування. Такий підхід до освіти сприяє формуванню в учнів і студентів не лише компетентностей, але й готовності працювати в глобальному суспільстві.

Окрім того, важливим аспектом є акцент на міждисциплінарність у навчанні. Інтеграція міжкультурної освіти в різні предмети дозволяє учням бачити зв'язки між різними сферами життя та розуміти вплив культурних факторів на різні аспекти нашого існування. Спеціальні тренінги та семінари, закордонні відрядження та стажування для вчителів є ще однією інноваційною практикою (Див. Таб. 2). Вони дозволяють педагогам засвоювати нові методи та навички для ефективного викладання міжкультурної освіти та впроваджувати їх у практику.

Міжнародні програми обміну та стажування для викладачів

Назва	Опис
Erasmus+ Teaching Mobility	Програма надає викладачам та педагогам можливість викладання та стажування в навчальних закладах у різних країнах Європейського Союзу. Учасники обмінюються досвідом та поглиблюють розуміння міжкультурних аспектів освіти.
Fulbright Teacher Exchange Program	Програма обміну для вчителів, яка дозволяє їм працювати в іншій країні протягом певного періоду. Вона сприяє обміну навичками та підвищенню рівня міжнародного розуміння в освітній сфері.
Japan Exchange and Teaching (JET) Program	Програма обміну для викладачів, яка надає можливість викладання в школах та інших навчальних закладах в Японії. Учасники вивчають японську культуру та сприяють міжнародному взаєморозумінню.
Teach for All Global Network	Міжнародна мережа, яка об'єднує організації з усього світу, спрямовані на покращення якості освіти. Програми обміну та стажування дозволяють педагогам долучитися до глобальної спільноти вчителів.
World Learning Global UGRAD Program	Програма надає стипендії викладачам та педагогам для участі в обміні в Сполучених Штатах Америки. Учасники вивчають американську систему освіти та сприяють культурному обміну.

Учні та студенти також можуть активно сприяти підвищенню рівня міжкультурної освіти в Україні, зокрема, брати участь у міжнародних програмах обміну, таких як Erasmus+ чи Fulbright, щоб перебувати в інших країнах і

поглиблювати розуміння інших культур. Волонтерство в міжнародних організаціях, участь у мовних курсах, культурних заходах та фестивалях допомагають розширити розуміння через мову та традиції.

Студенти можуть приєднатися до міжкультурних проєктів та співпрацювати з представниками різних культур, а також брати участь у міжнародних спільнотах та форумах для обміну думками (Див. Таблицю 3). Стажування та практика в міжнародних компаніях надають можливість працювати в міжкультурному середовищі та отримати міжнародний бізнес-досвід. Загалом, важливо бути відкритим до нових можливостей та взаємодіяти з представниками різних культур для розширення свого культурного кругозору та підтримки міжкультурної толерантності.

Таблиця 3

Міжкультурні проєкти для підвищення міжкультурної освіти

Назва	Опис
Erasmus+	Програма Європейського Союзу для освітнього, молодіжного та спортивного співробітництва. Студенти можуть брати участь у міжкультурних обмінах та стажуваннях в університетах та організаціях по всій Європі.
AIESEC	Міжнародна студентська організація, яка сприяє розвитку лідерських якостей та міжнародного розуміння. Програми обміну волонтерами дають студентам можливість працювати та жити в інших країнах.
Global UGRAD	Програма обміну для студентів із країн, що розвиваються, участь в якій дає можливість вчитись в університетах США.
Fulbright	Міжнародна ініціатива, яка спрямована на зміцнення культурного обміну та розбудову взаєморозуміння між

	громадянами США та іншими країнами через обмін студентами та викладачами.
Cross-Cultural Solutions	Організація, яка надає можливості волонтерити в різних країнах світу, допомагаючи місцевим громадам та поглиблюючи розуміння міжкультурних аспектів.

Іншим важливим кроком є створення сприятливого середовища в школах, що підтримує інновації в міжкультурній освіті. Розвиток мультимедійних бібліотек, культурних центрів у навчальних закладах та створення міжшкільних мереж сприяє обміну досвідом та розвитку творчого підходу до викладання. Використання мультимедійних бібліотек у сфері міжкультурної освіти включає ряд інноваційних ресурсів, спрямованих на забезпечення доступу до різноманітного культурного контенту. Один із прикладів таких бібліотек є «Europeana», яка об'єднує цифрові ресурси, пов'язані з культурною спадщиною Європи, включаючи зображення, аудіо та відео матеріали. Також варто відзначити «Library of Congress Digital Collections», яка пропонує доступ до широкого спектра цифрових колекцій, включаючи фотографії, картини та аудіозаписи. «Digital Public Library of America (DPLA)» представляє національну цифрову бібліотеку в Сполучених Штатах, що надає доступ до мільйонів об'єктів у різних форматах. «Internet Archive» виступає найбільшим цифровим архівом в інтернеті, зберігаючи книги, фільми та музичні твори. Ще одним важливим ресурсом є архіви «UNESCO Multimedia», які містять мультимедійний контент, пов'язаний з освітою та культурною спадщиною. Ці мультимедійні бібліотеки відіграють ключову роль у забезпеченні доступності та обміну культурним та освітнім контентом через зображення, аудіо та відео матеріали, сприяючи таким чином міжнародному спілкуванню та обміну знаннями.

Науково-методичне забезпечення у міжкультурній освіті також активно розвивається. Публікації зарубіжних авторів, адаптовані під умови української

освіти, допомагають врахувати світовий досвід та сучасні підходи до формування міжкультурної компетентності. Навчально-методичний посібник «Людина у полікультурному суспільстві», призначений для викладачів закладів вищої освіти, є ще однією важливою сходинкою у підготовці студентів до міжкультурної взаємодії. Він акцентує на необхідності розуміння та поваги до культурного розмаїття, вчить аналізувати вплив полікультурності на розвиток суспільства та оцінювати громадянську поведінку з точки зору толерантності.

Розглянуті аспекти та аналіз сучасного стану міжкультурної освіти в Україні свідчать про необхідність активного розвитку цього напрямку в освітній системі країни. Прогнози та тенденції вказують на зростаючу важливість міжкультурної освіти в контексті глобальної інтернаціоналізації та змін у співтоваристві різних культур. Успішне впровадження міжкультурної освіти вимагає від освітніх систем ефективних стратегій, які враховують зростаючу мобільність, електронне спілкування та інші аспекти глобалізації. Зв'язок зі світовими освітніми трендами вимагає інноваційних підходів та використання сучасних технологій у навчальних програмах.

Важливість міжкультурної освіти для майбутнього українського суспільства полягає в підготовці індивідів до ефективної участі в глобальному світі, де взаєморозуміння та повага до різноманітності стають ключовими факторами. Однак, щоб реалізувати повний потенціал міжкультурної освіти, необхідно подальше наукове дослідження та практична реалізація новаторських програм. Дослідження впливу таких програм на розвиток толерантності, взаєморозуміння та співпраці в українському суспільстві має стати об'єктом подальших наукових зусиль для підтвердження та розширення здобутих знань.

Література

- Bennett M.J. Becoming interculturally renati. In J. Wurzel (Ed.), Toward multiculturalism : A reader in multicultural education (2nd ed.), Newton, MA : Intercultural Resource Corporation. 2004. pp. 62–77.
- Bolten J. Was heißt «Interkulturelle Kompetenz? Perspektiven für die internationale Personalentwicklung». In: Jutta Berninghausen/ Vera Künzer (Hg.) : Wirtschaft als interkulturelle Herausforderung. Frankfurt a. M. : Iko, 2007b. 155 p.
- Deardorff D. K. Assessing Intercultural Competence. Assessing Complex General Education Student Learning outcome. 2011. No. 149. pp. 65–79.
- Reimann D. Transkulturelle kommunikative Kompetenz im Unterricht der romanischen Sprachen”, in : Reimann 2014a. pp. 11–95.
- Slimbach R. The Transcultural Journey, Essays, Asuza Pacific University, Frontiers : the Interdisciplinary Journal of Study Abroad. 2005, Fall, pp. 205–230.
- Welsch W. Was ist eigentlich Transkulturalität? In : Darowska & Lüttenberg & Machold, 2010. pp. 39–66.
- Асаєва В. В. Філософія сучасної полікультурної, мультилінгвальної освіти. URL: [http:// www.info - library.com.ua/books-text116122.html](http://www.info-library.com.ua/books-text116122.html)
- Бакум З. П., Пальчикова О. О., Костюк С. С. Навчання іноземних мов: крос-культурний підхід. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2019. 288 с.
- Горбунова Л. Транскультурна освітня стратегія в контексті викликів глобалізації. *Філософія освіти*. 2014. № 1(14). С. 158–198.
- Данишенко О. С. Поняття набуття міжкультурної компетентності: американський підхід. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №24. С. 148–153.
- Костюк С. С. Розвиток компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців на основному етапі навчання української мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ, 2018. 292 с.

Котенко О. В. Розвиток полікультурної компетентності вчителів світової літератури в системі післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». ДВНЗ «Унт менеджменту освіти» НАПН України. К., 2011.

Міжкультурна освіта. Порадник для вчителя, пер. О. Стиславська, Варшава 2004, 176 с.

Міжкультурне навчання, Рада Європи та Європейська Комісія, Страсбург 2000, польське видання – Фонд Розвитку Системи Освіти, Варшава.

Мережа громадянської освіти в Україні. URL: <http://cen.iatp.org.ua/index.html>

Муц Л. Ф. Дискурсна методологія досліджень міжкультурної комунікації. *Держава та регіони. Сер. Соціальні комунікації*. 2015. № 3 (23). С. 17–20.

Представництво Європейської Комісії в Україні. URL: http://www.delukr.ec.europa.eu/home_ukr.html

Свиридюк Т.В., Ведищева О.В., Данилюк Т.Ю., *Програма спецкурсу для учнів 11 класу «Міжкультурна освіта школярів»*, Луцьк 2013.

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Київ, 2020. 71 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

1.4. EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN CHINA

Jie ZHANG

Compared to the civilization of China in the span of 5,000 years, Chinese early childhood education is relevantly new. Its system was not officially established until the foundation of the People's Republic of China in 1949, nor had much development